

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ. — Αἱ συναλλαγματικά διακυμάνσεις ἐντὸς τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, ὑπὸ τοῦ ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Ἀκαδημίας κ. Δημητρίου Ι. Δελιβάνη*.

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι Ἀκαδημαῖοί,
Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Ἐπιθυμῶ ἐν πρώτοις νὰ εὐχαριστήσω διὰ τὴν δυνατότητα, ἣ ὁποία μοῦ ἐδόθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν νὰ ὁμιλήσω ἐνώπιον αὐτῆς σήμερον καὶ νὰ ἀναπτύξω τὸ θέμα «Αἱ συναλλαγματικά διακυμάνσεις ἐντὸς τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας». Χαρακτηριστικὸν τῆς οἰκονομικῆς ἐρεύνης τῆς ἐποχῆς μας εἶναι α) ἡ προσπάθεια εὐρείας χρησιμοποίησεως τῶν μαθηματικῶν καὶ β) ἡ προσπάθεια τῆς προσεγγίσεως τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας πρὸς τὴν πραγματικότητα. Εἰς τὴν παροῦσαν ἀνακοίνωσιν προτίθεμαι ἄφ' ἐνός νὰ ἐκθέσω τὴν ἄποψιν τῆς κλασσικῆς οἰκονομικῆς θεωρίας ὡς πρὸς τὰς συναλλαγματικὰς διακυμάνσεις εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν, ἄφ' ἑτέρου νὰ ἀναλύσω τί σημειοῦται εἰς τὴν πραγματικότητα, τέλος νὰ ἀναπτύξω τὴν νεωτέραν σχετικῶς κατεύθυνσιν τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας. Κατὰ ταῦτα δὲν θὰ ἀπασχοληθῶ μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν μαθηματικῶν εἰς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα. Εἰς τὴν ἄποψιν ταύτην ἤχθην πρῶτον διότι ἡ ἐντατικὴ χρησιμοποίησις τῶν μαθηματικῶν εἰς τὰς οἰκονομικὰς ἐπιστήμας φοβοῦμαι ὅτι τὰς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, δεύτερον διότι ἡ ἀπομάκρυνσις αὕτη διευκολύνεται ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἀπλοποίησιν τῆς πραγματικότητος, τρίτον διότι στερεῖ τὰ συμπεράσματά της οἵασι δὴποτε πρακτικῆς ἀξίας καὶ τέταρτον διότι αὐτὰ δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὴν ἐνδεδειγμένην κατεύθυνσιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς πολιτικῆς ὑπὸ τὰς ἐκάστοτε ἐπικρατούσας συνθήκας. Κατὰ ταῦτα εἰς τὸ πρῶτον μέρος θὰ ἐκθέσω συνοπτικῶς τί πρεσβεύει ἡ οἰκονομικὴ θεωρία περὶ τῶν συναλλαγματικῶν διακυμάνσεων ἐντὸς τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, εἰς τὸ δεύτερον θὰ ἀναπτύξω πῶς αἱ συναλλαγματικά διακυμάνσεις ἐνεργοῦν ἐντὸς τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ εἰς τὸ τρίτον μέρος θὰ ἐκθέσω τὴν κατὰ τὴν ἄποψιν τοῦ ὁμιλοῦντος ἐπικρατοῦσαν σχετικῶς ἄποψιν.

* D. I. DELIVANIS, *Foreign exchange fluctuations in the world economy.*

1

Ἡ κλασσικὴ οἰκονομικὴ θεωρία ἐπρέσβευε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ πρεσβεύη ὅτι αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις δὲν δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν ἱκανοποιητικῶς παρὰ ἂν αἱ συναλλαγματικαὶ διακυμάνσεις εἶναι μικραὶ καὶ εἰς ἀπολύτους ἀριθμοὺς καὶ εἰς ποσοστά, ἂν εἶναι δυνατόν νὰ παραβλεφθοῦν ἀπὸ ἀπόψεως ὁρίων καὶ ἀπὸ ἀπόψεως χρονολογικῆς ἐμφανίσεως, ἂν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξουδετερωθοῦν ἢ διὰ ἐπιτυχοῦς ἐνεργείας τῶν ἐνδιαφερομένων, ἂν ἀποδώσῃ, εἴτε διὰ τῆς λειτουργίας τῶν τραπεζῶν, εἴτε διὰ τῆς λειτουργίας τῶν ἀρμοδίων κρατικῶν ὀργάνων μὲ σαφῇ προτίμησιν τοῦ χρυσοῦ ἢ τοῦ ἀργυροῦ κανόνος, μὲ ἔντονον δυσπιστίαν πρὸς τὰ διευθυνόμενα νομισματικὰ συστήματα, μὲ ἀποκλεισμόν τοῦ ἐλέγχου ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος, τέλος μὲ ἀποτροπὴν τῶν συχῶν μεταβολῶν τῶν συναλλαγματικῶν ἰσοτιμιῶν.

Ἡ τοιαύτη τοποθέτησις τῆς κλασσικῆς οἰκονομικῆς θεωρίας δὲν φαίνεται νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀφοῦ εἰς τὸ πλαίσιον τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας μόνον κατὰ τὴν περίοδον 1873-1913 καὶ μόνον μεταξὺ δέκα περίπου χωρῶν κατωρθώθη νὰ ἀποφευχθοῦν συναλλαγματικαὶ διακυμάνσεις ἀξιόλογοι, ἥτοι νὰ περιορισθοῦν ἐντὸς τῶν σημείων εἰσόδου καὶ ἐξόδου χρυσοῦ, χωρὶς βεβαίως νὰ διακοποῦν αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις. Βεβαίως αὐταὶ ἐδυσχεράνησαν ἔνεκα τῶν διακυμάνσεων αὐτῶν ἀφοῦ προεκάλεσαν κινδύνους ζημιῶν διὰ τοὺς ἐκάστοτε συμβαλλομένους. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἀποβλέπουν εἰς τὸν περιορισμόν τῶν ἐνδεχομένων αὐτῶν ζημιῶν εἴτε διὰ αὐτασφαλίσεως συνεπαγομένης περιορισμόν τῶν ἀναμενομένων κερδῶν, ἔστω καὶ ἂν καταστῇ δυνατόν νὰ διευρυνθοῦν τὰ περιθώρια αὐτῶν, εἴτε διὰ συνάψεως συμφωνιῶν μὲ ἀσφαλιστικὰς ἐταιρίας, μὲ μεσίτας, μὲ τραπεζὰς ἢ ἀκόμη, ἂν καὶ δὲν εἶναι ἀκίνδυνον, μὲ ἀνταλλακτήρια. Κοινὸν χαρακτηριστικὸν ὅλων αὐτῶν τῶν συμφωνιῶν εἶναι ὅτι τὰ καταβαλλόμενα ποσὰ εἴτε ὡς ἀσφάλιστρα, εἴτε ὡς προμήθειαι περιορίζουν τὰ καθαρὰ κέρδη, τὰ ὅποια θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθοῦν, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ὁ κίνδυνος συνεπείᾳ ἀπροόπτων συναλλαγματικῶν διακυμάνσεων. Θὰ πρέπει φυσικὰ νὰ σημειωθῇ ὅτι κατὰ κανόνα τὰ περιθώρια κέρδους ἐκ τῆς συμμετοχῆς εἰς δοσοληψίας μὲ τὴν ἄλλοδαπὴν εἶναι σημαντικὰ καὶ προστατεύονται ἄρκετὰ μὲ τὴν σύναψιν προθεσμιακῶν διακανονισμῶν, ἐκτὸς ἂν εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ ἐλέγχου ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος ἀπαγορεύονται κατὰ καιροὺς εἰς διαφόρους χώρας.

Εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν κερδῶν, τὰ ὅποια προκύπτουν ἐκ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰς οἰκονομικὰς σχέσεις μὲ τὸ ἐξωτερικὸν ἐξήσκησεν ἡ λειτουργία τῆς Τραπεζῆς τοῦ Ἀμστερνταμ καὶ τῆς Τραπεζῆς τοῦ Ἀμβούργου (ἀντιστοιχῶς μέχρι τὸ 1795

καὶ τὸ 1875), ἐφ' ὅσον διετήρουν οἱ συναλλασσόμενοι παρ' αὐταῖς καταθέσεις εἰς νομισματικὰς μονάδας σταθερὰς ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἄργυρον. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐπιρροὴ τῶν συναλλαγματικῶν διακυμάνσεων δὲν ἦτο ἀξία λόγου ἐπὶ τῶν δοσοληψιῶν, αἱ ὁποῖαι διεκονομίζοντο διὰ χρεώσεων καὶ πιστώσεων παρ' αὐταῖς. Ζημίαι προέκυψαν διὰ τοὺς συναλλασσόμενους μὲ αὐτὰς μόνον κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς Τραπεζῆς τοῦ Ἀμστερνταμ, ἡ ὁποία προεκλήθη ἀπὸ τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀνωμάλου πολιτικῆς καταστάσεως μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Κάτω Χωρῶν ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ. Ἀντιθέτως ἡ Τράπεζα τοῦ Ἀμβούργου ἐνεσωματώθη εἰς τὴν τὸ 1875 ἰδρυθεῖσαν Κεντρικὴν Τράπεζαν τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν προέκυψαν ζημίαι. Θὰ ἦτο ἀσφαλῶς ἀπογοητευτικὸν διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν βασιζομένην ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς καταμερισμοῦ τῶν ἔργων, ἂν ἀπεκλείοντο αἱ μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς δοσοληψίαι, ὡς αἱ ἐσημειοῦντο συναλλαγματικαὶ διακυμάνσεις πέραν τῶν ὁρίων τῶν σημείων εἰσόδου καὶ ἐξόδου χρυσοῦ, ἀφοῦ αὐταὶ εἶναι ἀναπότρεπτοι εἰς μίαν δυναμικὴν οἰκονομίαν, ὡς εἶναι ἡ παγκόσμιος, ἀφοῦ μάλιστα κατὰ κανόνα αἱ διακυμάνσεις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τῶν καθ' ἕκαστον νομισμάτων διαφέρουν κατὰ κράτη, οὔτε ἐμφανίζονται συγχρόνως.

2

Ἐκ τῆς μελέτης τῆς διαμορφώσεως τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων προκύπτει ὅτι αἱ συναλλαγματικαὶ διακυμάνσεις δὲν ἐμποδίζουν τὴν ἀνάπτυξίν των, ἀλλὰ ἀπλῶς τὴν δυσχεραίνουν, τὴν καθιστοῦν ἐνδεχομένως περισσότερο ἐπικίνδυνον ἢ δαπανηροτέραν, ἐπιβάλλουν τὴν προσφυγὴν εἰς συνδυασμούς, οἱ ὁποῖοι ἐπιτρέπουν, ἂν εὐδωθοῦν, τὸν περιορισμὸν τῶν σχετικῶν κινδύνων καὶ τῶν ἐνδεχομένων ζημιῶν συνεπείᾳ συναλλαγματικῶν διακυμάνσεων. Βεβαίως δὲν ἀποκλείεται παρ' αὐτὰς ἡ συνέχισις τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῶν ἐξ αὐτῶν πλεονεκτημάτων, χωρὶς καὶ νὰ εἶναι ἀναπότρεπτος ἡ μείωσις τοῦ ὄγκου των, ὡς ἀπέδειξεν ἡ ἐξέλιξις τῆς τελευταίας δεκαπενταετίας. Τὰ αὐτὰ προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐλέγχου ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος, ἀρκεῖ νὰ ἐφαρμόζεται, ὅπως πρέπει, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἡ δυνατότης τῆς ἐξουδετερώσεως τῶν ὑπερβολῶν καὶ τῶν λαθῶν του διὰ τῆς παραοικονομίας, χωρὶς αὐτὴ νὰ λαμβάνῃ ὑπερβολικὰς διαστάσεις, ὅποτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ ἀπὸ μηχανῆς θεὸς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ἀρχικῶς ἐπρεσβεύετο ὅτι αἱ συναλλαγματικαὶ διακυμάνσεις ἐμποδίζουν μόνον τὰς βραχυπροθέσμους κινήσεις κεφαλαίων, ἐνῶ ἥδη ἔχει

ἀποδειχθῇ ὅτι καὶ αὐταὶ καὶ αἱ μακροπρόθεσμοι κινήσεις κεφαλαίων καὶ αἱ ἀπὸ χώρας εἰς χώραν μεταφοραὶ ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν δύνανται νὰ συνεχισθοῦν παρὰ τὰς συναλλαγματικὰς διακυμάνσεις, ἀφοῦ οἱ ἀντισυμβαλλόμενοι δύνανται νὰ προφυλαχθοῦν διὰ προθεσμιακῶν διακανονισμῶν, τουλάχιστον κατὰ κανόνα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον α) ἀτονεῖ σημαντικὸν ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς πλήρους σταθερότητος τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος καὶ ἀποφυγῆς πάσῃ θυσίᾳ, ἐνοεῖται κυρίως διὰ τῆς ἐφαρμογῆς αὐστηρᾶς πολιτικῆς ἀντιπληθωρισμοῦ μὲ τὰς δυσμενεῖς τῆς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, διακυμάνσεων, β) ἀποδεικνύεται περιττανῶς τὸ ἀβάσιμον θεωρίας, ἣτις ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης ἐθεωρεῖτο ἀποδεδειγμένη καὶ ἀδιαμφισβήτητος. Εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως ὅτι οὐδέποτε ἀπὸ τῆς ἀναπτύξεως τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ὁ ἐκεῖ κύκλος ἐργασιῶν, ὅχι μόνον ὀνομαστικὸς ἀλλὰ καὶ πραγματικὸς ἦτο τόσο μεγάλος ὅσον κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν. Πράγματι συνέβαλον σχετικῶς ἡ πλήρης ἀξιοποιήσις τῶν διαρκῶς τελειοποιουμένων τεχνικῶν μέσων καὶ ἡ οὐσιαστικὴ ἐνοποιήσις τῶν διαφορῶν μεγάλων ἐθνικῶν ἀγορῶν, αἱ ὁποῖαι μὲ τὰς διαφορὰς ὥρας ἐπιτρέπουν τὴν συνεχῇ λειτουργίαν τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς ἐπὶ εἰκοσιτετραῶρου βάσεως. Κατὰ ταῦτα κατέστη ἀδιαμφισβήτητον ὅτι καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης ὅχι μόνον διατηρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἀναπτύσσεται εἰς βαθμὸν, ὅστις ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ἀπίθανος. Οὕτω καθίσταται ἀναγκαῖον ἡ ἀποδοχὴ μιᾶς θεωρίας νὰ γίνεταί μόνον μετὰ ἐπιμελῆ μελέτην τῶν πάσης φύσεως δεδομένων καὶ μὲ τὴν βεβαιότητά ὅτι δὲν παρεβλέφθη τι τὸ οὐσιῶδες. Τὸ σφάλμα τῆς κλασσικῆς θεωρίας περὶ τῆς ἀπολύτου σταθερότητος (ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν σημείων τῆς εἰσόδου καὶ ἐξόδου χρυσοῦ) τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος ὡς ἀπαραιτήτου προϋποθέσεως διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν διατήρησιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶναι κάπως ἀδικαιολόγητον καὶ κάπως ἐκπληκτικὸν ἐν ὅψει τῆς πλήρους ἀντιθέσεώς της πρὸς τὴν πραγματικότητα, τῆς ὁποίας ἡ παρατήρησις καὶ ἡ παρακολούθησις οὔτε εἶναι οὔτε ἦτο δυσχερὲς ἐν προκειμένῳ, ἔστω μὲ τὴν συχνὰ ἐπικαλουμένην ἀνεπάρκειαν ἱκανοποιητικῶν στατιστικῶν στοιχείων.

3

Ἐν ὅψει τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ τῶν ἀπόψεων τῆς κλασσικῆς θεωρίας τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων καὶ τῆς πραγματικότητός των κατέστη ἐμφανὲς ἡ

ανάγκη τροποποιήσεως τῆς σχετικῆς θεωρίας εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν πραγματικότητα. Ἦδη ἡ οἰκονομικὴ θεωρία ἀναγνωρίζει τὴν δυνατότητα τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς διατηρήσεως τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ὅχι μόνον μὲ πλήρη σταθερότητα τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῶν ἀντιστοίχων νομισμάτων ἀλλὰ καὶ μὲ συναλλαγματικὰς διακυμάνσεις, ἀρκεῖ νὰ γίνονιν πωλήσεις καὶ ἀγοραὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ, νὰ ὑπάρχουν ἀποθέματα μέσων πληρωμῆς εἰς τὴν ἡμεδαπὴν καὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν εἰς τὸν προβλεπόμενον ὅτι θὰ ἀπαιτηθῇ ὄγκον, εἰς τὸν προβλεπόμενον ὅτι θὰ χρειασθοῦν τόπον καὶ μὲ τὴν δυνατότητα χρησιμοποίησεως αὐτῶν ὅταν καὶ ὅπου χρειασθῇ.

Αἱ ἤδη ἐν χρῇσει νέαι τεχνικαὶ διευκολύνουν ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων ἢ μὲ τὴν δυνατότητα ἐπιλογῆς τοῦ νομίσματος, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ ἡ ἐξόφλησις τοῦ δανείου, διότι τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι διάφορον (ὑπάρχει συνήθως ἀλλὰ ὅχι κατ' ἀνάγκην μία ἐπιλογὴ) τοῦ νομίσματος, εἰς τὸ ὁποῖον συνήφθη τὸ δάνειον ἢ μὲ τὴν δυνατότητα ἐπιλογῆς ἐπιστροφῆς τοῦ δανείου, ὅταν δανειολήπτης εἶναι νομικὸν πρόσωπον ἰδιωτικοῦ δικαίου, εἰς μετοχὰς τοῦ ὑπὸ ὅρους καθοριζομένους σαφῶς κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ δανείου. Αὐτὴ ἡ δυνατότης δὲν ἀποκλείεται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν δανείου νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου, ὁπότε φυσικὰ δὲν ἀντιμετωπίζεται χορήγησις μετοχῶν του, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ἀνυπάρχων, ἀλλὰ μετοχῶν νομικοῦ προσώπου ἰδιωτικοῦ δικαίου συνδεδεμένου κάπως μὲ τὸ δανειοδοτηθὲν νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου ἢ ἄλλων περιουσιακῶν στοιχείων σαφῶς καθοριζομένων κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ δανείου.

Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω προσαρμογὴ τῆς θεωρίας τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων προϋποθέτει ὅτι γίνεται δεκτὸν ὅτι:

α) ἡ ἐκάστοτε σημειουμένη τιμὴ οἰουδήποτε ἀγαθοῦ, οἰασδήποτε ὑπηρεσίας καὶ οἰασδήποτε παροχῆς σπανίως ἐξασφαλίζει τὴν πλήρη ἐξίσωσιν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως, τὴν πλήρη ἐξαφάνισιν ὑπολοίπων εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν προσδοκίαν τῆς εἰς αὐτὴν στασιμότητος,

β) τὰ ἐμπόδια, ὀρθότερον αἱ προστριβαί, διατηροῦνται, ἀλλὰ ἐξουδετεροῦνται διὰ τῶν καταλλήλων μηχανισμῶν μέχρι τοῦ σημείου ἡ σχετικὴ δοσοληψία νὰ θεωρῇται, ἔστω καὶ μὲ μικρότερον κέρδος, συμφέρουσα διὰ ἀμφοτέρους τοὺς ἐκάστοτε συμβαλλομένους,

γ) ἡ πραγματικότης εἶναι περισσότερον πολύπλοκος ἀπὸ ὅ,τι ἡ κλασσικὴ θεωρία περὶ διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων προέβλεψεν ἀλλὰ μὲ τὴν δυνατότητα ἀντιμετωπίσεώς της, ὅπως συντόμως ἐξετέθη ἤδη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἡ ἀποψὶς τῆς κλασσικῆς θεωρίας περὶ τῆς ἀδυναμίας συνεχίσεως τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἄνευ πλήρους σταθερότητος τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῶν ἀντιστοίχων νομισμάτων διεψεύσθη ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, ὅπου διετυπώθη. Ἡ παρὰ τὰς συναλλαγματικὰς διακυμάνσεις διατήρησις τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐπετεύχθη χάρις εἰς τὴν ἐφαρμογὴν νέων ἐκάστοτε τεχνικῶν μεθόδων καὶ χάρις εἰς συνδυασμοὺς ἀποτελεσματικούς, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας θεωροῦνται εὐνόητοι καὶ εὐχρηστοί.

Εὐχαριστῶ.

SUMMARY

Foreign exchange fluctuations in the world economy

It was believed in the past that international trade, both visible and invisible, presupposes the stability of foreign exchanges. This opinion, which prevailed for nearly two centuries, proved however wrong as international trade never reached the present levels despite very sharp and continuous fluctuations of foreign exchanges all over the world. As a matter of fact all currencies showed and show substantial fluctuations which induced those concerned to grant special facilities to those involved. In this way bondholders are allowed to secure reimbursement in various currencies on the basis of parities fixed in advance or later and not only in the currencies in which they subscribed, in special bonds or in the case of private companies in shares with various privileges for those concerned. It has at last to be stressed that the practical operation of the foreign exchange markets all over the world 24 hours per day constitutes another factor facilitating foreign trade, both visible and invisible and reducing risks.

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς **Ἰ. Παπαδάκης**, μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἀνακοινώσεως, λαμβάνει τὸ λόγο καὶ λέγει τὰ ἐξῆς:

Συμφωνῶ μὲ τὸν κ. Δελιβάνη, ὅτι σταθερότης τῶν συναλλαγμαμάτων εἶναι κάτι σπάνιο στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, πολὺ δύσκολο νὰ ἐπιτευχθεῖ, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ τὴν αὐξηση τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν. Τὸ γεγονός ἄλλωστε, ὅτι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ ἀνθρωπότητα ἀναγκάσθηκε νὰ ἐγκαταλείψει τὸν χρυσοῦν κανόνα (gold standard), εἶναι ἀπόδειξη, τοῦ πόσο δύσκολη καὶ ἐπιζήμια θὰ ᾔταν

τέτοια σταθερότητα. Τόσο ἡ μὲ κάθε θυσία διατήρηση τῆς συναλλαγματικῆς σταθερότητας, ὅσο καὶ ἡ ἐλευθερία τῶν εἰσαγωγῶν ἀποτελοῦν ἐμπόδια γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν καὶ αἰτίες φτώχειας καὶ πείνας. Τὸ συνάλλαγμα τὸ ὁποῖο αὐτὲς οἱ χῶρες κερδίζουν μὲ τὶς ἐξαγωγές των καὶ ἄλλους τρόπους σπαταλιέται γιὰ τὴν εἰσαγωγή εἰδῶν πολυτελείας ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, τουρισμὸ στὸ ἐξωτερικόν κ.λπ., ἀντὶ νὰ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν εἰσαγωγή ἀπαραιτήτων εἰδῶν, τροφίμων, καυσίμων, λιπασμάτων, μηχανημάτων, ἀρδευτικὰ ἔργα, κ.λπ. Ἡ χώρα δὲν μπορεῖ νὰ αὐξήσει τὴν ἀγοραστικὴ ἱκανότητα τοῦ πληθυσμοῦ της, μὲ κεῖνεσιαικὰς μεθόδους, γιὰτὶ αὐτὴ ἡ αὐξηση ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὶς εἰσαγωγὰς εἰδῶν πολυτελείας, κ.λπ. Καὶ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀκολουθεῖ πολιτικὴ λιτότητα μὲ τὶς συνέπειές της, ἐλάττωση τῆς κατανάλωσης, πτώση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, ἀνεργία καὶ ὑπερχρέωση, γιὰτὶ ὅπως οἱ ἰδιῶτες καὶ οἱ χῶρες, ὅταν ὑποφέρουν ἀπὸ φτώχεια καὶ τοὺς προσφέρουν δάνεια, τὰ παίρνουν ὑπὸ οἴουσδήποτε ὅρους καὶ καταχρεώνονται.

Ὀλίγο πρὶν ἀπὸ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον ἡ Γερμανία εἶχε ἐφαρμόσει στὸ ἐμπόριόν της μὲ τὴν Ἑλλάδα, καὶ πολλὰς ἄλλας χῶρες, τὸ σύστημα τοῦ «clearing», πολλὰς φορὰς multilateral. Αὐτὸ ὑποχρέωνε τὶς ἀναπτυγμένες χῶρες νὰ αὐξάνουν τὶς εἰσαγωγὰς τους, ἀπὸ τὶς χῶρες στὶς ὁποῖες θέλουν νὰ ἐξάγουν προϊόντα. Καὶ νὰ μὴ προσπαθοῦν νὰ αὐξήσουν τὶς ἐξαγωγὰς των, ἀδιαφορώντας ποιὰς θὰ εἶναι οἱ συνέπειες στὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῆς Χώρας μὲ τὴν ὁποία συναλλάσσονται. Μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ ἡ Γερμανία, ποὺ ἦταν οἰκονομικῶς κατεστραμμένη, μὲ ὀκτώ ἐκατομμύρια ἀνεργούς, καὶ ἀφοπλισμένη, κατόρθωσε νὰ ἀναπτύξει τόσο τὸ ἐμπόριόν της καὶ τὴν οἰκονομία της, ὥστε σὲ διάστημα ἑξὶ ἐτῶν, νὰ ἐξοπλισθεῖ τόσο καλὰ, ὥστε σὲ 18 μέρες κατέλαβε ὅλη τὴν Εὐρώπη, ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας καὶ Ρωσίας, σχεδὸν χωρὶς ἀπώλειες. Φαντασθῆτε τί οἰκονομικὴ προσπάθεια σημαίνει αὐτὸ ποὺ χρησιμοποιήθηκε ὅμως γιὰ ἀπαίσιους σκοπούς. Καὶ ἡ χώρα μας χάρις σ' αὐτὸ τὸ clearing μπόρεσε νὰ ἀναπτύξει σημαντικὰ τὴ βιομηχανία της, καὶ νὰ ἀναπτύσσεται μὲ γοργὸ ρυθμὸ οἰκονομικά, μέσα σὲ ἓνα κόσμον ποὺ ἦταν καταποντισμένος στὴν παγκόσμια οἰκονομικὴ κρίση τοῦ 1929-1940.

Βεβαίως γιὰ νὰ ἐφαρμοσθεῖ τὸ clearing χρειάζεται νὰ θέλουν καὶ ἐκεῖνοι μὲ τοὺς ὁποίους συναλλασσόμεθα. Καὶ δὲν ἀγνοῶ, ὅτι οἱ πολὺ ἀναπτυγμένες χῶρες, ἐνδιαφέρονται μόνον, νὰ αὐξήσουν τὶς ἐξαγωγὰς των «ἐδῶ καὶ τώρα». Ἀδιαφοροῦν ἂν οἱ ἀναπτυσσόμενες χῶρες θὰ περιέλθουν σὲ τέτοια κατάσταση, ποὺ δὲν θὰ μποροῦν πιά νὰ εἰσάγουν. Ἀλλωστε τὸ διεθνὲς ἐμπόριον διεξάγεται σήμερον, στὸ σύνολόν του σχεδόν, μεταξὺ τῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν. Οἱ ὑπὸ ἀνάπτυξιν χῶρες δὲν ὑπολο-

γίζονται. Ἀλλὰ ἂν ἐμεῖς ἔχομε πεποίθηση, ὅτι αὐτός εἶναι ὁ δρόμος καὶ ἐπιμένουμε, μαζί με τὶς ἄλλες νότιες χώρες τῆς ΕΟΚ, δὲν ἀποκλείεται νὰ τοὺς πείσομε.

Σημειώσατε ὅτι τὸ clearing ἐλαττώνει τὶς συναλλαγματικὲς πιέσεις καὶ φέρνει σχετικὴ σταθερότητα στὶς συναλλαγματικὲς τιμές.